

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 10 febr. 1891, kl. 5 e. m.

Laguskottets utlåtande i anledning af dels genom framställning af justitieombudsmannen, dels genom motion väckta förslag om ändringar i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

I sin till innevarande Riksdag afgifna och till laguskottet hänvisade embetsberättelse har *justitieombudsmannen* framställt förslag dels om ändring af första stycket af § 4 samt § 5 och § 37 mom. 1 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863, dels ock om tillägg till § 25 i samma förordning; och har utskottet härjemte fått emottaga en inom Andra Kammaren af herr *Emil Hammarlund* väckt motion, n:o 12, om ändrad lydelse af § 14 i ofvan nämnda förordning.

Till stöd för sin ifrågavarande framställning anför *justitieombudsmannen*, bland annat, följande:

»Genom den förändrade lydelse, § 4 i förordningen om kommunalstyrelse å landet den 21 mars 1862 erhållit enligt förordningen den 8 mars 1889, är medlem af en kommun å landet icke blott en hvar, som der är mantalsskrifven, utan jemväl hvar och en, hvilken, utan att vara i kommunen mantalsskrifven, derstädes eger eller brukar fast egendom eller är för inkomst af kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd. Likaledes är numera genom § 3 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862, sådan denna paragraf lyder enligt förordningen den 8 mars 1889, äfven den person medlem af *stadskom-*

mun, hvilken, utan att vara i kommunen mantalsskrifven, derstädes eger fast egendom eller är för inkomst af kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd.

Såsom bekant sammanhänger den på medlemskapet i kommun och skattskyldigheten till densamma grundade kommunala rösträttigheten på det närmaste med rösträtten å kyrkostämma. Enligt § 4 i kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 tillkommer nemligen rättighet att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, *på landet*, den som på kommunalstämma och, *i stad*, den som vid allmän rådstuga rösträtt eger, med undantag allenast för främmande trosbekännare och den, som anmält sig till utträde ur svenska kyrkan. Är således en person röstberättigad å kommunalstämma eller vid allmän rådstuga, är han följaktligen, derest han ej tillhör nyssnämnda undantag, röstberättigad jemväl å kyrkostämma.

Denna allmänna regel eger dock ännu icke tillämplighet i Stockholm.

Enligt § 2 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, sådan denna paragraf lyder jemlikt förordningen den 8 mars 1889, är medlem af kommunen en hvar, som der är mantalsskrifven, äfvensom hvar och en, hvilken, utan att vara i kommunen mantalsskrifven, derstädes eger fast egendom eller är för inkomst af kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd. Den fastighetsegare härigenom beredda förmån att genast betraktas såsom medlem af Stockholms kommun, oberoende deraf huruvida han kunnat blifva för fastigheten uppförd till allmän bevillning eller icke, förefinnes ej i fråga om rösträtt å kyrkostämma.

Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863, i hvilken någon förändring motsvarande den ofvan nämnda hittills icke skett, stadgar nemligen i första stycket af § 4 följande:

»Rättighet att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut tillkommer hvarje medlem af svenska kyrkan, som vid val af stadsfullmäktige rösträtt eger och inom församlingen är mantalsskrifven eller ändock derstädes är *för fast egendom* eller inkomst af arbete eller kapital *till allmän bevillning uppförd*, samt för oguldna utskylder till kyrka eller skola icke häftar».

För åvägabringande af enhet i den kommunala lagstiftningen torde nämnda stadgande böra förändras derhän, att egare af fast egendom i Stockholm tillerkännes rösträtt å kyrkostämma utan hinder deraf, att han icke blifvit för fastigheten uppförd till allmän bevillning. Ändras

första stycket af § 4 i detta syfte, betingas deraf för undvikande af smärre oegentligheter äfven åtskilliga jemkningar i § 5 och § 37 mom. 1 i nämnda förordning, för hvilka jemkningar någon särskild motivering ej torde erfordras.

Vidare har på Riksdagens förslag Kongl. Maj:t den 2 maj 1890 utfärdat förordning angående tillägg till § 23 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862. Nämnda tillägg afser, att församling eger välja suppleanter för ledamöter i kyrkoråd och skolråd. Det torde vara lämpligt att motsvarande tillägg göres till förut omförmälda, för Stockholm gällande förordning af den 20 november 1863, hvars 25 § innehåller bestämmelser i öfrigt motsvarande dem, som finnas i 23 § af nämnda förordning af den 21 mars 1862.»

På grund häraf hemställer justitieombudsmannen, att Riksdagen måtte antaga följande:

Förordning angående ändringar i och tillägg till förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

Häri genom förordnas, att första stycket af § 4 samt § 5 och § 37 mom. 1 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 4, första stycket.

Rättighet att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut tillkommer hvarje medlem af svenska kyrkan, som vid val af stadsfullmäktige har rösträtt och inom församlingen är mantalsskrifven eller ändock derstädes eger fast egendom eller är för inkomst af arbete eller kapital till allmän bevillning uppförd, samt för oguldna utskylder till kyrka eller skola icke häftar.

§ 5.

Mom. 1. Rösträttigheten å kyrkostämman beräknas efter den bevillning till staten, som enligt näst förut upprättade, vederbörligen fastställda bevillningstaxeringslängd skall erläggas för den röstberättigade tillhörig fast egendom eller blifvit honom påförd för inkomst af kapital eller arbete. Beräkningen sker sålunda, att bevillningsbelopp, icke öfverstigande åtta riksdaler riksmünt, gifver åt röstberättigad person en röst; bevillning öfver åtta riksdaler till och med sexton riksdaler två röster, deröfver till och med tjugufyra riksdaler tre röster, deröfver till

och med trettio två riksdaler fyra röster, deröfver till och med fyratio riksdaler fem röster och på lika sätt vidare, så att hvart nytt åttatal af riksdaler i bevillning berättigar till en röst, i följd hvaraf den, som i bevillning skattar öfver etthundra femtio två riksdaler till och med etthundra sextio riksdaler, eger tjugu röster; dock vare detta det högsta röstetal, som någon inom en församling må tillkomma, huru mycket än bevillningssumman öfverstiger sistnämnda belopp.

Mom. 2. Det röstetal, som på nämnda grund af bevillning tillkommer hvar och en röstegande vid kyrkostämma inom församlingen, utföres i behörig röstlängd, som öfverståhållareembetet för hvarje år från uppborädsverket inforrar och låter tillställa församlingens kyrkoherde senast inom den 15 april, för att vid kyrkostämma före maj månads utgång justeras. Röstlängden skall upptaga alla dem, som i kyrkostämma inom församlingen ega rösträtt. De skola i röstlängden intagas i den ordning, hvars och ens bostad eller, då röstberättigad icke bor inom församlingen, läge af fastighet, eller rörelse, för hvilken rösträtt utöfvas, föranleder, med uppgift, i särskild kolumn, å det bevillningsbelopp, som för sistförflutna året skall erläggas för fastighet, tillhörig röstberättigad, eller blifvit honom påfördt för inkomst af kapital eller arbete; och skall den röstegandes hela röstetal inom församlingen vara å ett ställe utfördt. För anmärkningar vare i längden nödigt rum lemnadt.

Mom. 3. Röstlängd, som vid kyrkostämma justerad är, gäller sedan till dess ny längd uppgjord och justerad blifvit. Röstberättigad, som ej är i röstlängden antecknad, vare ej därför sin rösträtt förlustig, så framt han vid den kyrkostämma, då röstlängden justeras, med uppvisande af nästföregående årets debetsedel eller eljest sin behörighet styrker. Yrkar någon att med ändrad rösträtt i kyrkostämma deltaga, då skall han sin rätt styrka. Godkännes den af församlingen, skall anteckning derom af kyrkostämmas ordförande i röstlängden göras.

Förvärfvar någon efter den tid, då röstlängden justerades, rösträtt inom församlingen, och styrker sådant å kyrkostämma, varde äfven han i röstlängden införd.

§ 37, mom. 1.

En hvar, som inom församlingen är mantalsskrifven, eller ändock derstädes eger fast egendom eller är för inkomst af kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd, är skyldig att i förhållande till beloppet af den bevillning, som enligt näst förut upprättade vederbörligen fast-

ställda bevillningstaxeringslängd skall erläggas för honom tillhörig fast egendom eller blifvit honom påförd för inkomst af kapital eller arbete, i de afgifter, om hvilka kyrkostämman besluter, deltaga, utom i de fall, för hvilka annorlunda är i lag eller författning stadgadt; och må för ty personliga eller matlagsafgifter icke, utöfver hvad lag uttryckligen medgifver, af kyrkostämman beslutas. Är nu redan beslut fattadt om annan grund för afgifts utgående, må ett sådant beslut ej anses genom denna förordning upphäfdt, derest det ej afser annan personlig afgift än särskildt medgifven är.

Enahanda skyldighet att deltaga i ofvan nämnda afgifter åligger bolag.

Vidare förordnas att § 25 skall erhålla följande tillägg:

Då val af ledamöter i kyrkoråd eger rum, må, der församlingen så beslutar, jemväl utses hälften så många suppleanter som ledamöterna i kyrkorådet, eller, då antalet af dessa icke är jemnt, det antal, som är närmast öfver hälften. I afseende å valbarhet gälle hvad om ledamot är stadgadt. Tjenstgöringstid för suppleant är två år.

Hvad här ofvan är stadgadt om suppleanter för kyrkorådets ledamöter gälle ock angående suppleanter för ledamöterna i skolrådet.

Då den olikhet i grunderna för kommunal rösträtt, i allmänhet å ena, och rösträtt å kyrkostämman, å andra sidan som, på sätt justitieombudsmannen anfört, för närvarande gäller för egare af fastighet i Stockholm, i betraktande af hvad i sådant afseende numera gäller för öfriga stadskommuner i riket, icke kan anses annorlunda än såsom en oegentlighet, hvilken bör undanrödjas, och det tillägg, justitieombudsmannen föreslagit till 25 § af ifrågavarande förordning, afser att åvägbringa en önskelig likformighet i bestämmelserna för Stockholm, å ena, samt rikets öfriga kommuner, å andra sidan, angående kyrko- och skolrådets sammansättning, har förslaget vunnit utskottets bifall; och vill utskottet allenast erinra, att det föreslagna tillägget synes utskottet böra i betraktande af 25 §:s nuvarande affattning inordnas såsom ett sista moment till nämnda paragraf.

I sin ofvannämnda motion, i hvars syfte tjugu af hufvudstadens representanter i Andra Kammaren instämt, anmärker herr *Hammarlund*, hurusom förutom de tvenne skiljaktigheter emellan den allmänna kyrkostämmoförordningen den 21 mars 1862 och förordningen om kyrkostämma m. m. för Stockholm den 20 november 1863, hvilkas undanrödjande justitieombudsmannen häröfvan yrkat, förekomme ännu en, nemligen angående *valsättet*; och anför motionären vidare:

»Före år 1880 måste de val, som ega rum å kyrkostämma, ovilkorligen företagas öppet. På grund af motion vid 1880 års riksdag erhöll § 16 i förordningen om kyrkostämma m. m. den 21 mars 1862 följande lydelse: »Val skall, der så äskas, förrättas med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skiljer lotten.»

I motiveringen till det betänkande, som låg till grund för ifrågasvarande beslut, yttrade lagutskottet bland annat följande:

»Visserligen innehåller § 14 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 en motsvarande bestämmelse mot den nu till ändring af utskottet förordade, men utskottet finner sig icke böra hemställa om någon ändring i nämnda förordning utan särskild framställning.»

Någon dylik »framställning» har icke blifvit gjord, utan tyckes saken hafva råkat alldeles i glömska, till dess vid de allra senaste årens kyrkostämmor härstädes omröstning begärts vid åtskilliga val. Då dessa omröstningar måst i öfverensstämmelse med stadgandet i § 13 af kyrkostämmoförordningen för Stockholms stad ske öppet och dervid stundom i det närmaste lika många omröstningar företagas som det funnits föreslagna namn till en befattning, hafva församlingsmedlemmarna härstädes fått erfarenhet af de många olägenheter (särskildt en betydlig tidsutdrägt), som medfölja den öppna omröstningens tillämpning vid val.

Då enligt öfriga kommunallagar val skola ske med slutna sedlar å *landsting* ovilkorligen, hos *stadsfullmäktige*, så i Stockholm som i öfriga städer, derest omröstning äskas, samt å *allmän rådstuga*, å *kommunalstämma* och å *kyrkostämma* utom i Stockholm, så snart val med slutna sedlar äskas;

då inga särskilda skäl finnas för ett annat förfarande vid val å kyrkostämma i Stockholm än i landets öfriga delar;

då tvärt om samma sjelfbestämningsrätt i fråga om *valsättet*, som nu är medgifven landsortens kommunal- och kyrkostämmor, äfven synes böra tillgodokomma hufvudstadens kyrkostämmor; och

då erfarenheten från de senaste åren tydligt gifvit vid handen

olägenheterna af den öppna omröstningen vid val å kyrkostämmor i Stockholm,

tillåter jag mig härmed hemställa,
att Riksdagen ville för sin del antaga följande förändrade lydelse af § 14 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863:

»Val skall, der så äskas, förrättas med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skiljer lotten.»

För den undantagsställning, Stockholms stad uti det af motionären anmärkta afseende kommit att intaga, torde saknas giltig grund, och den föreslagna ändringen synes vara af behofvet påkallad.

På grund af hvad sålunda anförts samt på de af justitieombudsmannen och motionären anförda skäl, får utskottet hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Förordning

angående ändring i och tillägg till förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

Härigenom förordnas, att första stycket af § 4 samt § 5, § 14 och § 37 mom. 1 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 4, första stycket.

Rättighet att delta i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut tillkommer hvarje medlem af svenska kyrkan, som vid val af stadsfullmäktige har rösträtt och inom församlingen är mantalsskrifven eller ändock derstädes *eger fast egendom* eller är för inkomst af arbete eller kapital till allmän bevillning uppförd, samt för oguldna utskylder till kyrka eller skola icke häftar.

§ 5.

Mom. 1. Rösträttigheten å kyrkostämma beräknas efter den bevillning till staten, som enligt näst förut upprättade, vederbörligen fastställda bevillningstaxeringslängd skall erläggas för den röstberättigade tillhörig fast egendom eller blifvit honom påförd för inkomst af kapital eller arbete. Beräkningen sker sålunda, att bevillningsbelopp, icke öfverstigande åtta riksdaler riksmünt, gifver åt röstberättigad person en röst; bevillning öfver åtta riksdaler till och med sexton riksdaler två röster, deröfver till och med tjugufyra riksdaler tre röster, deröfver till och med trettio två riksdaler fyra röster, deröfver till och med fyratio riksdaler fem röster och på lika sätt vidare, så att hvart nytt åttatal af riksdaler i bevillning berättigar till en röst, i följd hvaraf den, som i bevillning skattar öfver etthundrafemtio två riksdaler till och med etthundrasextio riksdaler, eger tjugu röster; dock vare detta det högsta röstetal, som någon inom en församling må tillkomma, huru mycket än bevillningssumman öfverstiger sistnämnda belopp.

Mom. 2. Det röstetal, som på nämnda grund af bevillning tillkommer hvar och en röstegande vid kyrkostämma inom församlingen, utföres i behörig röstlängd, som öfverståthållareembetet för hvarje år från uppbördsverket infordrar och låter tillställa församlingens kyrkoherde senast inom den 15 april, för att vid kyrkostämma före maj månads utgång justeras. Röstlängden skall upptaga alla dem, som i kyrkostämma inom församlingen ega rösträtt. De skola i röstlängden intagas i den ordning, hvars och ens bostad eller, då röstberättigad icke bor inom församlingen, läge af fastighet, eller rörelse, för hvilken rösträtt utöfvas, föranleder, med uppgift, i särskild kolumn, å det bevillningsbelopp, som för sistförflutna året skall erläggas för fastighet, tillhörig röstberättigad, eller blifvit honom påfördt för inkomst af kapital eller arbete; och skall den röstegandes hela röstetal inom

församlingen vara å ett ställe utfördt. För anmärkningar vare i längden nödigt rum lemnadt.

Mom. 3. Röstlängd, som vid kyrkostämma justerad är, gäller sedan tilldess ny längd uppgjord och justerad blifvit. Röstberättigad, som ej är i röstlängden antecknad, vare ej därför sin rösträtt förlustig, så framt han vid den kyrkostämma, då röstlängden justeras, med uppvisande af nästföregående årets debetsedel eller *eljest* sin behörighet styrker. Yrkar någon att med ändrad rösträtt i kyrkostämma deltaga, då skall han sin rätt styrka. Godkännes den af församlingen, skall anteckning derom af kyrkostämmas ordförande i röstlängden göras.

Förvärfvar någon efter den tid, då röstlängden justerades, rösträtt inom församlingen, och styrker sådant å kyrkostämma, varde äfven han i röstlängden införd.

§ 14.

Val skall, der så äskas, förrättas med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skiljer lotten.

§ 37, mom. 1.

En hvar, som inom församlingen är mantals-skrifven, eller ändock derstädes eger fast egendom eller är för inkomst af kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd, är skyldig att i förhållande till beloppet af den bevillning, som enligt näst förut upprättade vederbörligen fastställda bevillningstaxeringslängd skall erläggas för honom tillhörig fast egendom eller blifvit honom påförd för inkomst af kapital eller arbete, i de afgifter, om hvilka kyrkostämma besluter, deltaga, utom i de fall, för hvilka annorlunda är i lag eller författning stadgadt; och må förty personliga eller matlagsafgifter icke, utöfver hvad lag uttryckligen medgifver, af kyrkostämma beslutas. Är nu redan beslut fattadt om annan grund för afgifts utgående, må ett sådant beslut ej anses genom denna förordning upphäfdt, derest det

ej afser annan personlig afgift än särskildt medgifven är.

Enahanda skyldighet att deltaga i ofvan nämnda afgifter åligger bolag.

Vidare förordnas, att § 25 skall erhålla följande tillägg:

Då val af ledamöter i kyrkoråd eger rum, må, der församlingen så beslutar, jemväl utses hälften så många suppleanter som ledamöterna i kyrkorådet, eller, då antalet af dessa icke är jemnt, det antal, som är närmast öfver hälften. I afseende å valbarhet gälle hvad om ledamot är stadgadt. Tjenstgöringstid för suppleant är två år.

Hvad här ofvan är stadgadt om suppleanter för kyrkorådets ledamöter gälle ock angående suppleanter för ledamöterna i skolrådet.

Stockholm den 9 februari 1891.

På lagutskottets vägnar:

A. LILIENBERG.